
Про новий крок у науковому осмисленні застосування адміністративно-правових режимів у сфері державної безпеки

У наш час відбувається оновлення України як правової держави та створення демократичного суспільства. Необхідною умовою цього процесу є гарантування захисту держави, суспільства та людини від глобальних викликів і загроз, а також підвищення ефективності заходів, спрямованих на стабільне функціонування Української держави та забезпечення їх правового регулювання. В умовах сучасних кризових явищ складні процеси реформування відносин у сфері забезпечення державної безпеки, що мають місце в Україні, вимагають розбудови такої системи законодавства з питань забезпечення державної безпеки, яка була б стабільною та ефективною. У зв'язку з цим перед законодавцем стоїть завдання сформувати гнучку правову систему, що могла б адекватно реагувати на різноманітні зміни як у державі, так і поза її межами та разом з тим забезпечувати необхідний рівень державної безпеки щодо відповідних внутрішніх та зовнішніх викликів і загроз. Визначальним явищем правового життя, що забезпечує державну безпеку та має на меті попередження й запобігання правопорушенням у цій сфері, можна вважати адміністративно-правові режими, які існують в умовах нормального функціонування держави.

Зазначене свідчить про важливість розгляду проблем застосування адміністративно-правових режимів у сфері державної безпеки України в сучасних умовах державотворення та обумовлює актуальність монографії В. В. Белєвцевої «Організаційно-правове забезпечення адміністративно-правових режимів у сфері державної безпеки України»¹, яка є спробою комплексно, з позицій системного підходу дослідити організаційно-правові засади забезпечення адміністративно-правових режимів у сфері державної безпеки, виявити основні тенденції й перспективи розвитку, а також розробити науково обґрунтовані рекомендації з удосконалення законодавчого забезпечення в означеній сфері.

Структура монографічної роботи визначається характером комплексного теоретичного аналізу адміністративно-правових режимів як особливого інструменту попередження та виявлення глобальних викликів та загроз державній безпеці, які мають сталий характер та виникають із самої природи категорії «державна безпека», і є одним із головних факторів зростання суспільного напруження. Сучасна правова модель застосування адміністративно-правових

¹ Белєвцева В. В. Організаційно-правове забезпечення адміністративно-правових режимів у сфері державної безпеки України : монографія / В. В. Белєвцева. – Х. : Право, 2013. – 352 с.

режимів у сфері державної безпеки, як відзначає автор монографії, полягає у розумінні їх як міжгалузевого функціонального інституту.

Серед усієї сукупності адміністративно-правових режимів автор книги виділяє базові функціональні адміністративно-правові режими у сфері державної безпеки, до яких відносить такі: режим секретності; режим охорони державного кордону; митний режим; режим оподаткування; паспортний режим; режим перебування і пересування іноземців та осіб без громадянства на території України; режим об'єктів підвищеної небезпеки та закритих для вільного перебування зон; режим захисту державних інформаційних ресурсів, криптографічного і технічного захисту інформації.

У процесі дослідження вищевказаних адміністративно-правових режимів автор монографії доходить висновку, що розглядувані у цій науковій роботі базові функціональні адміністративно-правові режими покликані забезпечувати виконання завдань та обов'язків Служби безпеки України, оскільки це головний суб'єкт забезпечення державної безпеки, зокрема:

– режим секретності – охорона державної таємниці та конфіденційної інформації, що є власністю держави, у порядку, передбаченому законодавством, сприяння підприємствам, організаціям, установам та підприємцям у збереженні комерційної таємниці, розголошення якої може завдати шкоди життєво важливим інтересам України;

– режим охорони державного кордону – забезпечення захисту державного суверенітету, конституційного ладу

і територіальної цілісності України від протиправних посягань з боку окремих осіб та їх об'єднань, а також дотримання правил прикордонного режиму;

– режим перебування та пересування іноземців та осіб без громадянства на території України – вирішення питань, що стосуються в'їзду в Україну та виїзду за її кордон, перебування на її території іноземців та осіб без громадянства;

– митний режим – забезпечення порядку переміщення через митний кордон України товарів і транспортних засобів та обсягу митних процедур, які при цьому здійснюються;

– паспортний режим – забезпечення дотримання порядку реєстрації населення за місцем проживання на території України;

– податковий режим – забезпечення економічної безпеки держави у сфері справляння податків, формування та виконання державного бюджету;

– режим об'єктів підвищеної небезпеки та закритих для вільного перебування зон – забезпечення режиму воєнного та надзвичайного стану в разі їх оголошення, а також ліквідації наслідків стихійного лиха, значних аварій, катастроф, епідемій, епізоотій та інших надзвичайних ситуацій; здійснення заходів щодо фізичного захисту ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання, а також проведення спеціальної перевірки щодо допуску до спеціальних робіт;

– режим захисту державних ресурсів, криптографічного і технічного захисту інформації – забезпечення засекреченням і шифрованим зв'язком дер-

жавних органів України і посадових осіб відповідно до переліку, який встановлюється Кабінетом Міністрів України, здійснення заходів щодо криптографічного та технічного захисту секретної інформації.

Центральне місце в монографії займає розгляд законодавства з питань функціонування базових адміністративно-правових режимів у сфері державної безпеки України, що включає розкриття сутності та завдань цих режимів, вимог та правил їх використання, повноважень суб'єктів, які їх застосовують.

Значну увагу автором приділено дослідженню питань, пов'язаних з адміністративною відповідальністю за порушення законодавства, вимог і правил адміністративно-правових режимів у сфері державної безпеки. Зокрема, здійснено детальний аналіз конкретних складів правопорушень та їх науковий коментар.

У роботі автором наведено пропозиції з оновлення структури законодавчого забезпечення адміністративно-правових режимів у сфері державної безпеки, а також напрями вдосконалення адміністративного провадження у сфері їх застосування.

Цілком зрозуміло, що монографія містить низку дискусійних положень стосовно окремих позицій автора та щодо яких хотілося б висловити деякі міркування та зауваження. Так, цінність дослідження значно підвищилася б, якби у п. 1.1 «Структурно-функціональна характеристика системи адміністративно-правових режимів у сфері державної безпеки» було розглянуто й таку категорію, як «сфера державної

безпеки». Якість наукової роботи поліпшилася також за умов, що В. В. Белевцева запропонувала б як додаток проект Модельного Закону України «Про систему адміністративно-правових режимів». Як побажання автору монографії – видавалося б за доцільне також висвітлити правові проблеми сучасної міжнародної практики застосування правових режимів у сфері державної безпеки.

Проте ці дискусійні положення лише підкреслюють високий теоретичний рівень цього монографічного дослідження і не применшують ролі та значення рецензованої роботи.

Загалом, слід підсумувати, що у цілому своєю роботою автор зробила внесок у розробку теоретичної бази як адміністративного права, так і державної безпеки України, запропонувала певну систему адміністративно-правових режимів у сфері державної безпеки.

На підставі вищевикладеного можна зробити висновок, що монографія В. В. Белевцевої «Організаційно-правове забезпечення адміністративно-правових режимів у сфері державної безпеки України» стане у пригоді не лише науковцям-дослідникам, а й може бути рекомендована для використання практичними працівниками, окремі її положення можуть бути застосовані для правотворчої та правозастосовної діяльності.

М. Тищенко, декан факультету підготовки кадрів для Пенсійного фонду України Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, заслужений діяч науки і техніки України, доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України